

Силабус
вибіркової навчальної дисципліни
Безбар'єрність в освіті
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Спеціальна освіта»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Викладач (і)	Линдіна Євгенія Юріївна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/lyndina/
Контактний тел.	+380502203014
Е-mail викладача:	evgeniyalyndina.bgpu@gmail.com
Графік консультацій	вівторок 13.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	8	8	134	залік

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: безбар'єрність, середовище, особливі освітні потреби.

Мета курсу: формування у здобувачів комплексного розуміння концепцій, принципів та найкращих практик безбар'єрної освіти.

Предмет курсу – вивчення теоретичних основ, методологічних засад і практичних аспектів реалізації безбар'єрної освіти.

Компетентності та програмні результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації та віку).

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Та демонструвати такі **результати навчання:**

РН-6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН-8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН-11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН-12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН-14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Основи безбар'єрної освіти.

Тема 1. Введення в безбар'єрну освіту: історія, концепції та принципи.

Розвиток концепції безбар'єрної освіти від її витоків до сучасності. Основні принципи безбар'єрної освіти та їх застосування в освітньому процесі. Роль безбар'єрної освіти у створенні інклюзивного суспільства.

Тема 2. Правові основи безбар'єрної освіти: міжнародні та національні нормативні документи.

Аналіз міжнародних конвенцій та декларацій, що підтримують право на безбар'єрну освіту. Огляд національних законодавчих рамок, що забезпечують реалізацію безбар'єрної освіти. Виклики та перспективи імплементації правових основ безбар'єрної освіти.

Змістовий модуль 2. Методологія безбар'єрної освіти.

Тема 3. Підходи та стратегії безбар'єрного навчання.

Різноманітні педагогічні підходи до безбар'єрного навчання та їх застосування. Стратегії адаптації навчальних матеріалів для задоволення потреб усіх учнів. Використання універсального дизайну навчання для створення інклюзивного освітнього середовища.

Тема 4. Адаптація освітнього середовища: фізична, інформаційна та соціальна доступність.

Методи забезпечення фізичної доступності освітніх установ. Інформаційна доступність як ключовий елемент безбар'єрної освіти. Створення соціально інклюзивного навчального середовища.

Змістовий модуль 3. Практика безбар'єрної освіти.

Тема 5. Технології та інструменти для підтримки інклюзивного навчання.

Огляд сучасних технологій та інструментів, що сприяють безбар'єрному навчанню. Впровадження адаптивних технологій для різних типів навчальних потреб. Приклади ефективного використання ІТ-інструментів у інклюзивному освітньому процесі.

Тема 6. Роль та підготовка вчителя в інклюзивному навчанні.

Компетенції вчителя для роботи в інклюзивному класі. Методики підготовки та професійного розвитку вчителів для безбар'єрної освіти. Важливість емпатії та адаптивності в роботі з учнями з особливими освітніми потребами.

Змістовий модуль 4. Комунікація та взаємодія в безбар'єрній освіті.

Тема 7. Ефективна комунікація та взаємодія з учнями з особливими освітніми потребами.

Техніки ефективної комунікації з учнями, що мають різноманітні освітні потреби. Розвиток емоційного інтелекту та навичок активного слухання у вчителів. Стратегії взаємодії з учнями для забезпечення їхньої участі та включеності в навчальний процес.

Тема 8. Міжпрофесійна співпраця та командна робота в інклюзивному навчанні.

Роль міжпрофесійної команди в реалізації безбар'єрної освіти. Методи ефективної командної роботи та співпраці між вчителями, психологами, та іншими спеціалістами. Приклади успішної міжпрофесійної співпраці в освітньому процесі.

Змістовий модуль 5. Оцінка та моніторинг в безбар'єрній освіті.

Тема 9. Методи оцінювання учнів з особливими освітніми потребами.

Різноманітні форми та методи оцінки, адаптовані для інклюзивного навчання. Виклики та стратегії оцінювання учнів з різними типами освітніх потреб. Підходи до індивідуалізації оцінювання з урахуванням особливостей кожного учня.

Тема 10. Моніторинг та оцінка ефективності інклюзивних програм.

Системи моніторингу для оцінки прогресу учнів та ефективності навчальних програм. Методи збору та аналізу даних для оцінки впливу інклюзивної освіти. Використання результатів моніторингу для планування подальших освітніх інтервенцій.

Змістовий модуль 6. Психологічні аспекти безбар'єрної освіти.

Тема 11. Форми підтримки інклюзивного освітнього простору.

Психологічна підтримка учнів в інклюзивному навчальному середовищі. Стратегії створення позитивного та підтримуючого освітнього середовища. Роль соціальної підтримки в успішній адаптації учнів з особливими освітніми потребами.

Тема 12. Роль родини у впровадженні інклюзивної освіти.

Взаємодія з сім'ями учнів як ключовий елемент інклюзивної освіти. Методи залучення батьків до освітнього процесу та підтримки їх дітей. Ресурси та підтримка для сімей, щоб максимально сприяти навчанню та розвитку їхніх дітей.

Змістовий модуль 7. Технології в безбар'єрній освіті.

Тема 13. Корекційно-розвиткова робота як складова інклюзивного навчання: досвід ЄС.

Передові практики корекційно-розвиткової роботи в інклюзивному навчанні з Європи. Використання спеціалізованих методик та технологій для підтримки розвитку учнів. Адаптація європейського досвіду до українських умов.

Тема 14. Організація інклюзивного навчання у закладах освіти: досвід ЄС.

Моделі організації інклюзивного навчання в школах Європейського Союзу. Створення ефективних інклюзивних навчальних програм та стратегій. Роль технологій у підвищенні доступності та ефективності навчання.

Змістовий модуль 8. Архітектурна безбар'єрність у освітніх установах.

Тема 15. Принципи універсального дизайну в архітектурі.

Введення в основні принципи універсального дизайну. Аналіз як ці принципи можуть бути застосовані у створенні доступних освітніх просторів. Приклади успішного використання універсального дизайну в шкільних та університетських будівлях. Методи оцінки та покращення архітектурної доступності.

Тема 16. Доступність та безпека в освітніх установах.

Розгляд аспектів доступності та безпеки в освітніх установах. Аналіз законодавчих вимог щодо доступності. Планування простору з урахуванням потреб осіб з обмеженими можливостями.

Змістовий модуль 9. Архітектурна та технічна безбар'єрність.

Тема 17. Створення безбар'єрного освітнього простору.

Вивчення новітніх інновацій та технологій у сфері архітектурної безбар'єрності. Розгляд кейс-стадіїв інноваційних рішень у різних країнах. Обговорення можливостей впровадження цих рішень в українських освітніх установах. Рекомендації для впровадження безбар'єрних рішень в освітніх установах.

Тема 18. Адаптація навчального середовища для потреб учнів з особливими потребами.

Основи планування та розробки доступних освітніх просторів. Врахування різноманітності потреб учнів при проектуванні. Стратегії включення доступності в існуючі освітні простори. Використання адаптивних меблів, обладнання та технологій для індивідуальних освітніх потреб.

Змістовий модуль 10. Цифрова інклюзія та безбар'єрний доступ до освітніх ресурсів.

Тема 19. Європейський досвід зі створення безбар'єрного цифрового доступу.

Огляд європейських норм та стандартів з цифрової доступності. Приклади ефективного впровадження цифрової доступності в освітніх ресурсах. Рекомендації для покращення цифрової інклюзії в освітніх установах.

Тема 20. Розробка доступних веб-ресурсів та цифрових інструментів для інклюзивної освіти.

Методи та інструменти для створення доступного цифрового контенту. Принципи універсального дизайну веб-ресурсів. Виклики та перспективи в реалізації безбар'єрних цифрових освітніх ресурсів.

Методи навчання:

Словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда (вступна, бесіда-повідомлення, бесіда-повторення, репродуктивна), проблемний метод, створення ситуації новизни навчального матеріалу.

Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Практичні: частково-пошуковий метод, вправи, практичні роботи, пізнавальні ігри.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): курс складається з лекцій, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи. Заняття проводяться у формі опитувань та практичних вправ, моделювання ситуації; нетерпимість до академічного плагіату.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ноутбук, проектор); програмне (Moodle, репозитарій); наочність (презентації).

Система оцінювання та вимоги: контроль за навчальною діяльністю здобувачів передбачає проводитися за допомогою усного опитування, виконання тестових та практичних завдань, самостійної й індивідуальної робіт та підсумкового контролю.

Шкала нарахування рейтингових балів

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка реферату	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів

2	Форми модульного контролю:	
2.1	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
2.2	Повна, коротка відповідь	4 бали
2.3	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
2.4	Неповна відповідь	2 бали
2.5	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
2.6	Незадовільна відповідь	0 балів
2.7	Модульна контрольна робота	40 балів
3	Штрафні бали:	
3.1	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 2 бали
3.2	Неготовність до аудиторних заняття	мінус 3 бали

Максимальна кількість балів, що нараховується за підсумковий контроль (екзамен) 50 балів.

Критеріями оцінювання є:

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» 40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре» 15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У

	відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно» 1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів. Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими модулями та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Поточний контроль								Усього	Залік	Разом
ЗК №1		ЗК № 2		ЗК № 3		ЗК № 4				
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5	ЗМ6	ЗМ7	ЗМ8	200/4=50	50	100
25	25	25	25	25	25	25	25			

ЗМ1, ЗМ2 ... – змістові модулі.

$$3M \text{ №}1 + 3M \text{ №} 2 = 3K 1$$

Оцінювання знань здійснюється за такою шкалою підсумкового контролю: позитивні оцінки — «відмінно», «добре», «задовільно», негативна оцінка — «незадовільно». Оцінки за шкалою виставляються на підставі накопичуваної бальної шкали. Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки – 50. Максимальний бал – 100. Крок шкали – 1.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел

1. Бук, М. (2020). Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю в реабілітаційних установах України. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 82-89. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.15>.
2. Варгуляк, О.Г. (2021). Теоретико-правовий аналіз прав осіб з інвалідністю та місця в їх системі права на доступність об'єктів і послуг. *Наше право*. 119-124. DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2021.1.19>
3. «Довідник безбар'єрності» <https://bf.in.ua/>
3. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник для ВНЗ. Суми: Університетська книга, 2018. 302 с.
4. [Школа для кожного](#): посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с. [Школа для кожного](#): посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.
5. Інклюзивна освіта в Україні: шляхи від теорії до практики : реком. бібліогр. покажч. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад. Л. Г. Айдарова ; відп. ред. О. Г. Коробкіна — Харків : ХНПУ, 2017. – 57 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

7. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p#Text>

8. Роганов, М.М., Роганов, М.Л. (2021). Розробка моделі інтелектуального безпечного середовища засобами технології інтернет речей (Internet Of Things). Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 100. 1. 166-174. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-166-174>

9. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / [А. В. Гета, В. М. Заїка, В. В. Коваленко та ін.] ; за заг. ред. Ю. Г. Носенко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 261 с.